

Mütərəqqi islahatların banisi

Müstəsna xidmətləri ilə əbədilik qazanan ümummilli lider Heydər Əliyevin mənalı həyat yolu, zəngin və çoxşaxəli irsi tükənməz dövlətçilik məktəbidir. Ötən illərə nəzər salarkən Azərbaycan xalqının öz müdrik liderinin rəhbərliyi ilə qazandığı mühüm tarixi nailiyyətlərin bir daha şahidi oluruq. İntibah və milli şüurun oyanışı da dahi şəxsiyyətin hakimiyyətə gəlişi ilə başlamış, müstəqilliyimiz onun sayəsində əbədi xarakter almışdır. Ölkəmiz dünyada layiq olduğu mərtəbəyə məhz ulu öndərin müdrikliyi, qətiyyəti və zəngin dövlətçilik təcrübəsi sayəsində yüksələ bilmişdir.

Ümummilli lider Heydər Əliyevin ölkə rəhbərliyinə gəlişi keçmiş SSRİ-nin geridə qalmış respublikalarından biri sayılan Azərbaycanda ictimai-siyasi iqlimi büsbütün dəyişdi, ölkədə görünməmiş canlanma yarandı, tikinti-quruculuq, abadlıq işləri geniş vüsət aldı. Dahi öndərin gərgin fəaliyyəti nəticəsində qısa zaman ərzində sənaye, kənd təsərrüfatı, mədəniyyət və təhsil sahələrində böyük uğurlar əldə edildi, çoxsaylı sosial obyektlər, yeni yaşayış massivləri salındı, yollar tikildi, ucqar rayonlara qaz xətləri çəkildi.

Məhz Heydər Əliyevin Azərbaycana rəhbərlik etdiyi o illərdə bugünkü dövlət müstəqilliyimizin möhkəm təməli qoyuldu, milli ruh, azərbaycançılıq məfkurəsi yüksəlməyə başladı, kadr korpusunun milliləşdirilməsi istiqamətində qətiyyətli addımlar atıldı, hər il yüzlərlə gənc müxtəlif ixtisaslara yiyələnmək üçün SSRİ-nin ən qabaqcıl ali məktəblərinə göndərildi.

Özünün təkmil dövlətçilik konsepsiyasında ədalət, qanunçuluq və hüquq qaydalarının təminatını daim diqqət mərkəzində saxlayan ümummilli lider Heydər Əliyev dövlət idarəçiliyində qanunun aliliyini, ədaləti əsas meyar kimi müəyyənləşdirdi, vəzifə səlahiyyətləri ilə bağlı cinayətlərə, rüşvətxorluğa qarşı bərkəməz münasibət nümayiş etdirdi.

O zaman dahi rəhbərin fəaliyyətində prioritet istiqamətlərdən biri də ədliyyə işinin təkmilləşdirilməsi idi. Məhz bu məqsədlə Azərbaycan SSR Ali Soveti Rəyasət Heyətinin 27 oktyabr 1970-ci il tarixli qərarı ilə Ədliyyə Nazirliyi təsis edildi və bununla da ədliyyə işinin

təkmilləşdirilməsində yeni bir mərhələ başlandı. Bu mərhələdə ədliyyə orqanlarının sabit fəaliyyəti gerçəkləşdirildi və onun gələcək inkişafı, milli kadrların yetişməsi üçün əlverişli zəmin yaradıldı. Eyni zamanda, Ədliyyə Nazirliyinin mühüm bir qurum olaraq hüquq siyasətinin formalaşmasında fəal iştirakı təmin olundu.

Xatırladım ki, 1991-ci ildə Azərbaycanın müstəqilliyi elan olunduqdan sonrakı ilk illərdə müstəqil dövlətçiliyin normativ-hüquqi aktlarının qəbul edilməsi prosesi çox ləng gedirdi. Yaxın tarix də aydın göstərir ki, 1993-cü ilin birinci yarısına qədər müasir müstəqil dövlətin hüquqi bazasının formalaşdırılması istiqamətində elə bir ciddi addım atılmamışdı. Bu dövrdə müstəqil Azərbaycanın əsas hüquqi sənədi olan Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası barədə belə, ümumiyyətlə, söhbət getmirdi. Lakin 1993-cü ildə xalqın təkidi ilə müstəqil Azərbaycan dövlətçiliyini xilas etmək missiyası ilə yenidən hakimiyyətə qayıdan ümummilli lider Heydər Əliyev qısa bir zamanda qarşıda duran vəzifələri böyük siyasi ustalıqla yoluna qoyaraq dünyəvi dəyərlər əsasında müstəqil dövlət quruculuğuna başladı. Bu işlər və həyata keçirilən vəzifələr sırasında 1995-ci il noyabrın 12-də referendum-ümumxalq səsverməsi ilə müstəqil Azərbaycanın ilk milli Konstitusiyasının qəbul edilməsi gələcək hüquqi islahatlar üçün çox mühüm bir bazisə çevrildi. Ümummilli lider bu hadisənin mahiyyətini açıqlayaraq demişdir: "Yeni Konstitusiya Azərbaycanda demokratik hüquqi dövlətin qurulması, demokratik vətəndaş cəmiyyətinin

yarandığı üçün əsaslar yaratmış, bütün təminatları vermişdir. Bizim borcumuz bu təlimatlardan, Konstitusiyanın bizə verdiyi qanuni əsaslardan səmərəli istifadə etmək və ölkəmizdə hüquqi, demokratik dövlət yaratmaq, vətəndaşların, insanların hüquqlarının qorunmasını təmin etməkdən ibarətdir".

Yalnız bundan sonra hüquqi islahatlar sürətləndirildi. Dövlətçiliyin formalaşması ilə bağlı bir sıra mühüm tədbirlər reallaşdırıldı. Vətəndaş cəmiyyətinin inkişafı diqqət mərkəzində saxlanıldı. Ölkədə qanunların aliliyinə əsaslanan möhkəm və etibarlı birgəyaşayış qaydaları möhkəmləndirildi.

Demokratik, hüquqi və dünyəvi dövlət quruculuğu vəzifələrinin davamlı şəkildə həyata keçirilməsi məqsədilə 1996-cı il fevralın 21-də ümummilli liderin qərarı ilə yaradılan Hüquqi İslahatlar Komissiyası da üzərinə düşən vəzifələri uğurla yerinə yetirməyə başladı. Komissiya bəyən xalq ekspertlərini iştirakı ilə Avropa standartlarına uyğun hazırladığı Cinayət, Cinayət-Prosesual və Mülki Prosesual məəcəllərin, "Prokurorluq haqqında", "Vəkillər və vəkillik fəaliyyəti haqqında", "Polis haqqında", "Əməliyyat-axtarış fəaliyyəti haqqında", "Notariat haqqında", "Bələdiyyələrin statusu haqqında" və bir çox digər qanun layihələrinin Milli Məclis tərəfindən qəbul edilməsi ilə milli qanunvericilik sistemi köklü şəkildə müasirləşdi.

Burada bir qədər geriye qayıdıb mühüm bir məqama toxunmaq istərdim. Bu, dahi öndərin Azərbaycanın milli-mənəvi sərvətlərinə, o cümlədən, zəngin dilinə olan son dərəcə

həssas münasibəti ilə bağlıdır. Belə ki, 1978-ci ildə qəbul olunan Azərbaycan SSR Konstitusiyasında Azərbaycan dili dövlət dili kimi təsbit edildi. Bu, ümummilli lider Heydər Əliyevin ən böyük tarixi xidmətlərindən biri idi. Çünki totalitar sovet rejiminin hökm sürdüyü bir şəraitdə respublikanın ali qanununda xalqın mənəvi sərvətlərinin, xüsusən dilinin qorunub saxlanması və inkişaf etdirilməsi üçün hüquqi əsasların müəyyənləşdirilməsi son dərəcə cəsarətli, eyni zamanda, düşüncül-müştərək bir addım idi. Etiraf edək ki, sovet milli siyasətinin tələblərinin əksinə olan bu çətin, ağır və məsuliyyətli vəzifənin öhdəsindən ancaq Heydər Əliyev gələ bilərdi.

Yeri gəlmişkən, məlum bir həqiqəti də diqqətə çatdırmaq istərdim. Hər bir ölkədə xalq mənafeyi, cəmiyyətin rifahı, ilk növbədə, qanunların aliliyi ilə müəyyənləşir. Hansı dövrdə bu əməliyyatlar, qanunlara əməl edilirsə, o zaman inkişaf, tərəqqi üçün, necə deyirlər, meydan açılır. Məhz buna görə də ümummilli lider Heydər Əliyev rəhbərlik fəaliyyətinin bütün mərhələlərində bu məsələni

diqqətdə saxladı. Dahi öndərin təşəbbüsü və rəhbərliyi ilə həyata keçirilən məhkəmə-hüquq islahatı nəticəsində Azərbaycanda bütün hüquqi təsisatların fəaliyyətini tənzimləyən yeni mütərəqqi qanunlar, məəcəllələr və qanunvericilik aktlarının qəbul edilməsi də bunun bariz nümunəsi idi. Ədliyyə Nazirliyinin ölkəmizdə açıq və təhlükəsiz cəmiyyətin yaradılmasında mühüm rol oynaması yürüdülməsinə siyasi məntiqi nəticəsindən irəli gəlirdi.

Ümummilli lider Heydər Əliyevin ədliyyə orqanlarına göstərdiyi diqqət və qayğı sonrakı mərhələdə Prezident İlham Əliyev tərəfindən davam etdirildi. Dövlət başçısının bu sahəyə xüsusi önəm verməsi, həm də ondan irəli gəlir ki, son illər qəbul edilmiş qanunvericilik aktları ilə ədliyyə orqanlarının fəaliyyət istiqamətləri xeyli genişləndirilərək, bu qurumun üzərinə yeni vəzifələr qoyulmuşdur. Məhz bu əməliyyatlar, Prezident İlham Əliyev tərəfindən hələ 2006-cı il aprelin 18-də nazirliyin normativ-hüquqi bazasını təkmilləşdirmək məqsədilə "Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyi haqqında Əsasnamə" təsdiq olundu. Nazir-

liyin yeni fəaliyyət istiqamətlərini, hüquq və vəzifələrini əks etdirən və bütün ədliyyə sistemi üçün müstəsna əhəmiyyətə malik olan bu sənəd Azərbaycan ədliyyəsinin qanunvericilik bazasının sürətli inkişafına böyük təkan verdi.

Hazırda möhkəm dövlət hakimiyyətinin əsas şərtlərindən biri vahid hüquqi məkanın formalaşdırılmasıdır. Başqa sözlə, bu, dövlətin ərazisi çərçivəsində hüquqi qüvvəsi nəzərə alınmaqla tətbiq edilən və bir-birinə uyğun bütün hüquq normalarının məcmusudur. Vahid hüquq məkanının təmin edilməsi kimi mühüm vəzifənin həyata keçirilməsi isə əsasən Ədliyyə Nazirliyinin üzərinə düşür. Bu, təsadüfi deyil. Çünki nazirlik qanun, fərman və digər sənədlərin layihələrinə rəy verir, qanunvericilik aktlarının layihələrini hazırlayır, mərkəzi icra hakimiyyəti və digər orqanların normativ-hüquqi və normativ xarakterli aktlarının ekspertizasını keçirir.

Dövlətin əsas təsisatlarından biri kimi Ədliyyə Nazirliyinin fəaliyyətinin daim təkmilləşdirilməsinin bariz bir nümunəsi də 17 avqust 2006-cı ildə "Ədliyyə orqanlarının inkişafı haqqında" Fərmanın imza-

lanması, "Ədliyyə orqanlarında qulluq keçmə haqqında" yeni Qanunun, habelə Azərbaycan ədliyyəsinin inkişafına dair ayrıca Dövlət Proqramının qəbul edilməsidir.

Bütün bunlarla yanaşı, nazirliyin fəaliyyətinin yeni dövrün tələbləri səviyyəsində təşkil məqsədilə bir sıra yeni idarələr də yaradılmışdır. "Ədliyyə orqanlarının inkişafı haqqında" Fərman əsasında bölgələrdə regional ədliyyə şöbələrinin idarələrinin və rayon (şəhər) qeydiyyat şöbələrinin yaradılması əhalinin bu orqanlara müraciət imkanlarını asanlaşdırmış, habelə regionların sosial-iqtisadi inkişafına, xüsusilə yerli bölgələrdə hüquqşünasların işlə təmin olunmasına müsbət təsir göstərmişdir.

Ədliyyə strukturlarında həyata keçirilən islahatlardan bəhs edərkən, kadr seçimindəki şəffaflığı da xüsusi qeyd etmək lazımdır. Kadrlarla aparılan işin mühüm hissəsi kimi işçilərin peşəkarlıq səviyyəsinin yoxlanılması və qiymətləndirilməsi, onların tutduqları vəzifələrə uyğunluğunun müəyyənləşdirilməsi üçün keçirilən attestasiyalar ədliyyə əməkdaşlarının məsuliyyətinin artırılmasında çox böyük rol oynayır.

Əlbəttə, hüquqi dövlətin mahiyyəti və məqsədi sadəcə hüquqların aliliyi, onların reallaşdırılması üçün müvafiq mexanizmlərin varlığı yox, həqiqətdə insanın bu dövlətin və bütün cəmiyyətin diqqət mərkəzində olmasıdır. Bu gün Prezident İlham Əliyevin də dövlət strukturları, burada çalışan məmurlar qarşısında qoyduğu əsas tələblərdən biri Azərbaycan vətəndaşına vicdanla, məsuliyyətlə xidmət etməkdir. Aparılan islahatlar sayəsində daim yeniləşən ədliyyə sistemində qazanılan nailiyyətlər onu göstərir ki, hazırda Azərbaycan vətəndaşı bütün dövlət təsisatları kimi, Ədliyyə Nazirliyinin də diqqət mərkəzindədir. Çünki Azərbaycan ədliyyəsinin əməkdaşları ölkədə insan hüquq və azadlıqlarının etibarlı təmin olunmasında, demokratik hüquqi dövlət quruculuğunun daha da mükəmməlləşməsi işində üzərlərinə düşən vəzifələri dərindən dərk edir və buna səfərbər olurlar.

Leyla SÜLEYMANOVA,
Ədliyyə Nazirliyinin Xətai Rayon
Qeydiyyat Şöbəsinin rəisi